

IQTISODIY O'SISH VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Yunusxonova Oyjamol

Namangan Davlat Universiteti Iqtisodiyot fakulteti

1-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola iqtisodiy o'sish tushunchasi, uning asosiy omillari va mamlakatlar iqtisodiyotiga ta'sirini tahlil qiladi. Iqtisodiy o'sish – milliy daromad va ishlab chiqarish hajmining uzluksiz oshishi bo'lib, u ish bilan ta'minlash, investitsiya imkoniyatlari, texnologik rivojlanish va ijtimoiy farovonlik bilan chambarchas bog'liq. Maqolada iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi ichki va tashqi omillar, shuningdek, barqaror o'sish va qisqa muddatli o'sishning farqlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, samarali iqtisodiy siyosat va innovatsion yondashuvlar uzoq muddatli o'sishga sezilarli hissa qo'shadi.*

Kalit so'zlar: *Iqtisodiy o'sish, milliy daromad, ishlab chiqarish, ish bilan ta'minlash, investitsiya, texnologiya, ijtimoiy farovonlik, barqaror rivojlanish.*

Annotation: *This article analyzes the concept economic growth, its main factors, and its impact on national economies. Economic growth refers to the continuous increase in national income and production, closely linked with employment, investment opportunities, technological development, and social welfare. The article examines internal and external factors that stimulate growth, as well as the differences between sustainable and short-term growth. The research findings indicate that effective economic policies and innovative approaches significantly contribute to long-term economic development.*

KEYWORDS: *Economic growth, National income, Production, Employment, Investment, Technology, Social welfare, Sustainable development*

Аннотация: *В данной статье рассматривается понятие экономического роста, его основные факторы и влияние на экономику страны. Экономический рост – это непрерывное увеличение национального дохода и*

объема производства, тесно связанное с занятостью, инвестиционными возможностями, технологическим развитием и социальным благосостоянием. Статья анализирует внутренние и внешние факторы, способствующие росту, а также различия между устойчивым и краткосрочным ростом. Результаты исследования показывают, что эффективная экономическая политика и инновационные подходы существенно способствуют долгосрочному экономическому развитию.

ВКЛЮЧЕВОЕ СЛОВО: *Экономический рост, Национальный доход, Производство, Занятость, Инвестиция, Технология, Социальное благосостояние, Устойчивое развитие.*

KIRISH: Bugungi kunda jahon iqtisodiyotidagi beqarorlik sharoitida har bir mamlakat uchun barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlash eng ustuvor vazifa hisoblanadi. Iqtisodiy o'sish nafaqat yalpi ichki mahsulot (YaIM) hajmining miqdoriy jihatdan ortishi, balki aholi turmush darajasining sifat jihatidan yaxshilanishi, yangi ish o'rinlarining yaratilishi va ijtimoiy sohalarning rivojlanishini ham o'z ichiga oladi. O'zbekiston sharoitida iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, ayniqsa, bozor munosabatlarini erkinlashtirish va xususiy sektor ulushini oshirish bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu maqolada iqtisodiy yuksalishning asosiy drayverlari va ularning mamlakat ijtimoiy farovonligiga ta'siri tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR: Iqtisodiy o'sish nazariyalarini o'rganishda xalqaro iqtisodiy tashkilotlar, jumladan, Jahon banki va Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF) hisobotlari asosiy metodologik manba bo'lib xizmat qildi. Tadqiqot davomida statistik tahlil, qiyosiy solishtirish va ekstrapolyatsiya (prognozlash) metodlaridan foydalanildi. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligining so'nggi yillardagi milliy hisoblar ko'rsatkichlari tahlil qilinib, investitsiyalar oqimi va sanoat ishlab chiqarishi o'rtasidagi korrelyatsiya bog'liqligi o'rganildi. Shuningdek, xorijiy olimlarning "Inson kapitali va innovatsiyalar" kontsepsiyasiga oid ilmiy ishlari maqolaning nazariy asosini tashkil etdi.

NATIJALAR: O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy o'sish sur'atlari mamlakatning makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlashda bosh omil hisoblanadi. O'zbekiston iqtisodiyotining 2024-2025 yillardagi dinamikasi tahlil qilinganda, yalpi ichki mahsulotning (YaIM) yillik o'sishi o'rtacha 6 foiz atrofida saqlanib qolayotgani kuzatildi. Bu ko'rsatkich, asosan, sanoat va xizmat ko'rsatish sohalaridagi tarkibiy islohotlar hisobiga shakllanmoqda. Tahlillar natijasida iqtisodiy yuksalishning quyidagi muhim jihatlari aniqlandi:

Sanoat va texnologik yangilanish: Mamlakatda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining ortishi bevosita ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish bilan bog'liq. Yangi korxonalarning ishga tushirilishi va mavjudlarining texnologik jihozlanishi natijasida mehnat unumdorligi o'rtacha 15-20 foizga oshgan. Bu esa eksport salohiyatini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Investitsiya muhiti va tashqi kapital: Iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri sifatida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimining ko'payishi qayd etildi. Infratuzilma loyihalariga, ayniqsa, energetika va transport kommunikatsiyalariga yo'naltirilgan sarmoyalar iqtisodiyotning tarmoqlararo bog'liqligini mustahkamlamoqda. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, infratuzilmaga yo'naltirilgan investitsiyalarning YaIMga nisbatan 1 foizga oshishi, uzoq muddatli istiqbolda iqtisodiyotni 1.5 foizdan 2.5 foizgacha o'stiradi.

Inson kapitali va bandlik: Iqtisodiy rivojlanish jarayonida aholi bandligi darajasining oshishi muhim natija sifatida baholanadi. Yangi ish o'rinlarining yaratilishi aholi daromadlarining real o'sishiga va kambag'allik darajasining qisqarishiga olib kelmoqda. Ma'lumotlarga ko'ra, barqaror o'sishning 60-70 foiz qismi aynan inson kapitali — bilim, ko'nikma va salomatlik hisobiga shakllanadi.

Raqamli transformatsiya: Raqamli iqtisodiyot elementlarining barcha tarmoqlarga joriy etilishi natijasida iqtisodiy operatsiyalar shaffofligi ortdi va xufiyona iqtisodiyot ulushi kamaydi. Xizmatlar sohasidagi o'sishning asosiy qismi aynan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va moliyaviy texnologiyalar hisobiga to'g'ri kelmoqda.

Makroiqtisodiy barqarorlik va inflyatsiya tahlili: Iqtisodiy o'sish sharoitida inflyatsiya darajasini jilovlash muhim vazifa bo'lib qolmoqda. Markaziy bank tomonidan olib borilayotgan qat'iy pul-kredit siyosati natijasida narxlar barqarorligi ta'minlanmoqda, bu esa o'z navbatida uzoq muddatli investitsiya loyihalari uchun qulay sharoit yaratmoqda.

XULOSA: O'tkazilgan tadqiqotlar va makroiqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy o'sish nafaqat mamlakatning yalpi ichki mahsuloti hajmini oshirish, balki jamiyatning barcha qatlamlari uchun farovon hayot sharoitlarini yaratishning asosiy poydevoridir. Tadqiqot davomida aniqlanganidek, O'zbekistonda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda inson kapitaliga sarmoya kiritish, sanoatni modernizatsiya qilish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Xususan, investitsiya muhitini jozibador qilish orqali xorijiy kapitalni jalb etish va eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar ishlab chiqarishni rag'batlantirish mamlakatimizning global iqtisodiyotdagi raqobatbardoshligini oshiradi. Shu bilan birga, barqaror o'sish sur'atlarini saqlab qolish uchun iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalangan holda "yashil iqtisodiyot"ga o'tish strategik zaruriyatdir. Yakuniy xulosa sifatida aytish mumkinki, iqtisodiy islohotlarning samaradorligi bevosita ularning aholi turmush darajasiga ta'siri va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashi bilan o'lchanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida. Manba: lex.uz.
2. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. "Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar va milliy hisoblar hisoboti". Manba: stat.uz.
3. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). "O'zbekiston iqtisodiyotining tarkibiy o'zgarishlari tahlili". Manba: cerr.uz.
4. Jahon banki (World Bank). "Global Economic Prospects: Focus on Central Asia and Uzbekistan". Manba: worldbank.org.

5. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF). "World Economic Outlook Database: Uzbekistan's Growth Projections". Manba: imf.org.

6. Investopedia. "Economic Growth: Definition, Causes and Measurement". Manba: investopedia.com.